

Ouderen in Ballingschap

Symposiumkrant

Enmalige uitgave, september 2002, stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie (BMP), Amsterdam

Symposium afsluiting van een project en start van een nieuwe fase

Het symposium Ouderen in Ballingschap vormt de afsluiting van het project Activerende Verkenning naar de positie van Oudere Vluchtelingen (AVOV). De stichting BMP is dit project mede op verzoek van een aantal individuele vluchtelingen en enkele organisaties voor vluchtelingen in het begin van het jaar 2000 gestart.

Vluchtelingen buigen zich over vragen rond oud worden

In het project AVOV hebben ouderen uit de Vietnamese, Eritrese, Ethiopische en Iraaks-Koerdische gemeenschappen in interviews en groepsgesprekken hun verhalen en hun beelden over het ouder worden verteld. Dit leverde een scala aan grotere en kleinere vraagstukken op waarmee vluchtelingen bij het ouder worden geconfronteerd.

De verwachting was dat de interviews en groepsgesprekken tot een voorzichtige start van de discussie over ouderen binnen de gemeenschappen zelf zou leiden. Mede door de inzet van de drie interviewers

Nguyễn Xuân Hiên, Emanuel Ghebreyesus en Kawa Saleh en van Mulugeta Asmellash van de stichting Dir is het niet bij een voorzichtige start gebleven, maar is de discussie binnen diverse gemeenschappen actief opgepakt. Het is dan ook zeer verheugend dat het aantal vluchtelingen dat deel neemt aan het symposium zo groot is.

Gemeenten en instellingen begeven zich op onbekend terrein

Zelforganisaties van vluchtelingen, gemeenteraadsleden, ambtenaren, zorginstellingen, GGD's, woningcorporaties, maatschappelijke

organisaties en dienstverlenende instellingen hebben zich in een viertal stadsgesprekken intensief verdiept in de, voor hen meestal onbekende, positie van oudere vluchtelingen. Deze stadsgesprekken zijn in samenwerking met verschillende partners tot stand gekomen. In Rotterdam was dat de stichting Vluchtelingenorganisaties Rijnmond (SVOR).

In de steden Amsterdam, Den Haag en Utrecht zijn de plaatselijke stichtingen VluchtelingenWerk als partners opgetreden.

In de stadsgesprekken hebben de deelnemers met elkaar besproken wat voor soort programma's er ontwikkeld moeten worden om de positie van oudere vluchtelingen te versterken en waar ieders verantwoordelijkheid op dit gebied ligt. In elk van de vier steden zijn partijen opgestaan die hebben aangegeven dat zij bereid zijn om verdere initiatieven te nemen om

beter in te kunnen spelen op de vragen en behoeften van oudere vluchtelingen.

Deze initiatieven

zullen tijdens het symposium kort aan de orde komen. (zie elders in deze krant)

De stadsgesprekken hebben ook een aantal wezenlijke vraagstukken blootgelegd die nog verder bediscussieerd en uitgewerkt moeten worden. Een van die vraagstukken betreft de verwachtingen die overheden en instellingen kunnen en mogen hebben van de zelforganisaties van vluchtelingen. Een ander punt betreft de vraag hoe ervoor gezorgd kan worden dat de internationale dimensie, die zo bepalend is voor de positie van vluchtelingen, niet uit het beeld verdwijnt.

De stichting BMP

De stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie (BMP) is een landelijke projectorganisatie op het gebied van participatiebevordering.

BMP verkent nieuwe maatschappelijke thema's en ontwikkelt innovatieve aanpakken voor maatschappelijke vraagstukken.

Inzet daarbij is het scheppen van ruimte voor individuen, groepen en organisaties om bij deze thema's en vraagstukken betrokken te zijn en hier richting aan te geven.

De projecten van BMP hebben het karakter van inhoudelijke verkenningen, of zijn gericht op methoden en structuurontwikkeling. Bij de ontwikkeling van projecten wordt uitgegaan van vragen uit de samenleving. Dit kunnen vragen zijn die erop gericht zijn om de eigen belangen van een groep beter tot hun recht te laten komen, of vragen die betrekking hebben op een breder maatschappelijk vraagstuk als mensenrechten of sociale uitsluiting.

Ook neemt BMP zelf initiatieven om thema's waarvan zij verwacht dat die belangrijk zullen gaan worden onder de aandacht te brengen.

De werkmethode die BMP hanteert zijn samen te vatten onder: sociaal-wetenschappelijk onderzoek; groepswork en groepsondersteuning en de ontwikkeling van toekomstscenario's. Kernpunten in het werk van BMP zijn: visieontwikkeling, structuurontwikkeling en creativiteitsbevordering.

De werkzaamheden van BMP worden per project gefinancierd door uiteenlopende financiers.

Het symposium wordt georganiseerd door BMP in samenwerking met VluchtelingenWerk Nederland.

Vervolg pagina 2

Vervolg van de voorpagina

Ook deze onderwerpen zullen tijdens het symposium aan de orde komen.

Symposium met open karakter

Het symposium wordt georganiseerd door BMP, in samenwerking met VluchtelingenWerk Nederland. VluchtelingenWerk heeft hiertoe besloten omdat zij van mening is dat de maatschappelijke positie van vluchtelingen nadrukkelijk aandacht verdient.

Doel van het symposium is om:

1. het beeld van de maatschappelijke positie van oudere vluchtelingen nader te verkennen en aan te vullen;

2. vast te stellen welke handelingsperspectieven er zijn voor overheden, zelforganisaties en zorg- en dienstverlenende instellingen om de positie van oudere vluchtelingen te versterken en hun integratie en maatschappelijke participatie te bevorderen.

Het symposium heeft het karakter van een open gesprek waarin de nadruk ligt op kansen en toekomstmogelijkheden. De panelleden en de deelnemers in de zaal worden van harte uitgenodigd om vanuit hun eigen perspectief een bijdrage aan te discussie te leveren en daarbij ook de kwesties die hen na aan het hart liggen naar voren te brengen. In deze symposiumkrant vindt u in verscheidene artikelen de achtergrondinformatie die van belang is om u voor te bereiden op de discussie.

Wie zijn de oudere vluchtelingen?

De groep oudere vluchtelingen kenmerkt zich door een enorme diversiteit. Niet alleen zijn er gigantische verschillen in culturele achtergrond, maar ook in opleidings-niveau en mate van zelfredzaamheid. Oudere vluchtelingen komen onder andere uit Irak, Iran, Afghanistan, Vietnam, Somalië, Sudan, Eritrea, Ethiopië, Bosnië en Chili. De meeste van hen zijn hier op relatief jonge leeftijd gekomen en merken nu dat ze oud worden. Een kleinere groep heeft op middelbare of oudere leeftijd moeten vluchten.

Over de precieze aantallen oudere vluchtelingen is niet veel bekend. Geschat wordt dat het aantal vluchtelingen van boven de 50 jaar over enkele jaren tussen de 22 en 25 duizend personen zal liggen.

Drievoudige opgave van het ouder worden

Uit de interviews en groeps gesprekken van de verkenning en uit de spaarzame literatuur over dit onderwerp blijkt dat vluchtelingen bij het ouder worden voor een drievoudige opgave staan.

Ten eerste moeten ze, net als ieder ander, omgaan met het verlies aan functies en relaties die het ouder worden met zich mee brengt. Ook moeten ze net als iedereen het verleden in hun huidige leven een plaats geven.

Ten tweede moeten oudere vluchtelingen zich, net als oudere migranten, een weg zoeken in een cultureel vreemde omgeving die andere betekenissen toekent aan het begrip 'oud' en die anders met ouderen omgaat dan ze van huis uit gewend zijn.

Ten derde moeten oudere vluchtelingen een manier zien te vinden om om te gaan met de vaak traumatische ervaringen die zij voor en tijdens de vlucht en soms ook gedurende de asielprocedure hebben opgedaan, trauma's die zich vaak pas op latere leeftijd openbaren.

Waaier aan vraagstukken

Naast deze drievoudige opgave van het ouder worden, is er nog een reeks andere vraagstukken waar oudere vluchtelingen mee geconfronteerd worden zoals:

- de relatie met hun 'vernederlandste' kinderen
- heimwee naar het eigen land
- familieleden die zijn achtergebleven
- verspreiding van familieleden over soms alle werelddelen
- een slechte inkomenspositie door onvolledige AOW-opbouw en meestal nauwelijks pensioenopbouw
- de dwingende aanwezigheid van de regels en procedures die samenhangen met verblijfs-status, gezinshereniging etc.
- geringe maatschappelijke erkenning

"Als je de taal niet spreekt, kun je ook niet communiceren en geen contacten maken en ben je geen deel van de samenleving"

Gezien deze hoeveelheid aan vraagstukken is het eigenlijk verbazingwekkend hoe groot de veerkracht van veel oudere vluchtelingen is en hoe groot hun behoefte is, om op een of andere wijze bij te dragen aan de samenleving.

Terugkeer en de positie van ouderen in de landen van herkomst

Veel oudere vluchtelingen dromen van de mogelijkheid om terug te keren naar hun land. Daarbij spelen verschillende motieven een rol. Bijvoorbeeld dat je in je eigen land een bijdrage kunt leveren aan de opbouw van de maatschappij. Dat ouderen in het land van herkomst zoveel meer gerespecteerd worden en dat het daar mogelijk is om je godsdienst te belijden op een manier die bij je past. Dat daar je herinneringen liggen en dat je de geuren van vroeger kent. En vooral, dat je daar vanzelfsprekend iemand bent.

Gevoel en verstand

In het denken over terugkeer is het in balans brengen van gevoel en verstand een zeer moeilijke opgave. Beelden van vroeger, dromen en rationele overwegingen over onveiligheid, onderontwikkeling en gebrek aan medische zorg lopen dikwijls dwars door elkaar. De wens om terug te keren is niet bij alle groepen even sterk. De Vietnamezen geven overwegend aan dat zij niet terug willen. Hooguit om daar begraven te worden. Het beeld dat Vietnam nog steeds communistisch is speelt bij deze keuze een belangrijke rol. Irakese Koerden geven aan in principe graag terug te willen, maar grote twijfels te hebben over de veiligheid en de politieke situatie in hun land. Rationele overwegingen doen hen vermoeden dat ze voor het merendeel in Nederland zullen blijven.

“s nachts had mijn vrouw het gevoel dat er iemand loerde door de spleetjes in de deuren”

Eritreërs en Ethiopiërs zeggen vaak dat ze uiteindelijk wel terug zullen gaan, maar het aantal mensen dat dit ook daadwerkelijk doet is erg klein. De Somaliërs waarmee in het

kader van het stadsgesprek in Rotterdam is gesproken zijn zeer stellig in hun wens om terug te keren. Als het niet naar Somalië kan, dan maar naar een buurland.

Opvang in de regio: ouderen zeer kwetsbaar

De positie van ouderen die in de ‘eigen’ regio worden opgevangen, blijkt echter uiterst kwetsbaar. Uit de verhalen en uit onderzoek (van onder andere de UNHCR) wordt duidelijk dat het vooral de 20-40 jarigen zijn die zich in de opvangkampen het beste staande weten te houden. Ouderen worden vaak over het hoofd gezien en zeker de ouderen die gescheiden raken van hun familie verkeren vaak in erbarmelijke omstandigheden. In opvangkampen die al langer bestaan blijkt dat de populatie na verloop van tijd vooral uit ouderen en kinderen bestaat. Het zijn juist de sterke mensen die weg trekken en proberen om elders een nieuw bestaan op te bouwen.

Psychisch zware opgave

In de praktijk zijn er weinig voorbeelden van oudere vluchtelingen die zijn teruggekeerd naar hun land of regio. De schaarse voorbeelden die er zijn laten zien dat het vaak niet eenvoudig is om je, na terugkeer opnieuw een plaats in de samenleving te veroveren wanneer je zoveel jaar bent weg geweest. De mentaliteit in het land van herkomst is veranderd. De familie heeft het jarenlang zonder jou gered. En zelf ben je, zonder dat je het goed in de gaten hebt ook erg veranderd. Daarbij komt ook nog dat de kinderen vaak achter blijven in het land van opvang. Kortom alleen al in psychisch opzicht is het een hele opgave om terug te keren.

Daarnaast spelen factoren als politieke instabiliteit, slechte economische omstandigheden, geen of weinig medische zorg en gebrekkige infrastructuur waardoor bijvoorbeeld geld niet kan worden overgemaakt (Somalië) een belangrijke rol.

Terugkeerprojecten voor ouderen?

In principe is de Remigratiewet ook voor vluchtelingen van boven de 45 van toepassing. Vanuit verschillende gemeenschappen zijn gedachten geopperd om de terugkeer van ouderen mogelijk te maken door speciaal op hen gerichte terugkeerprojecten te ontwikkelen. Zo wordt er binnen de Ethiopische gemeenschap bijvoorbeeld gedacht aan woonprojecten voor ouderen waar een minimale verzorging door bijvoorbeeld een verpleegster aan gekoppeld is. Het vinden van grond voor het bouwen van dergelijke projecten is meestal geen groot probleem. Ook binnen de Iraaks-Koerdische gemeenschap bestaan er gedachten over het ontwikkelen van terugkeerprojecten voor ouderen. Veel hangt echter af van de verdere politieke ontwikkelingen in Noord-Irak. Omdat oudere vluchtelingen uit een bepaald land vaak verspreid over Europa wonen lijkt het een voor de hand liggend idee om de krachten op Europees niveau te bundelen en vanuit een bredere setting te onderzoeken wat de mogelijkheden voor vrijwillige terugkeer voor oudere vluchtelingen zijn.

In de paneldiscussie over dit thema zal het niet alleen gaan over de wens om terug te keren en de vele belemmeringen die er op dit punt zijn, maar uitdrukkelijk ook over de gedachten en de overwegingen die er zijn omtrent speciaal op ouderen gerichte terugkeerprojecten.

Vervolg initiatieven

Verskillende instellingen en organisaties hebben aangegeven dat zij verdere initiatieven willen ontwikkelen om de groep oudere vluchtelingen te benaderen. De GGD Rotterdam bijvoorbeeld wil bezien in hoeverre de voorlichtingstrajecten voor oudere migranten ook geschikt zijn te maken voor oudere vluchtelingen.

Het Amsterdamse Caboproject (Centrum Advies Buitenlandse Ouderen) heeft een zelfde intentie. In Drachten wil de plaatselijke stichting Welzijn Ouderen samen met de plaatselijke stichting VluchtelingenWerk een initiatief nemen tot ontmoetingsmogelijkheden voor oudere vluchtelingen in de regio. De gemeente Utrecht wil in het kader van haar integratiebeleid aandacht besteden aan onder andere de educatie van deze groep. In de gemeente Den Haag wordt nagedacht over speciale inburgeringstrajecten.

Nieuw BMP project

Los van deze noodzakelijke vervolgstappen start de stichting BMP per 1 oktober met het project Levensloop Oudere Vluchtelingen (LOV).

Doel van dit project is om door middel van een gestructureerde aanpak de levensloop van oudere vluchtelingen op zodanige wijze in kaart te brengen dat hiermee de bouwstenen worden gelegd voor een op individuele expressie gericht empowerment-programma.

Het project LOV is opgebouwd uit twee elementen:

1. Een zoektocht naar die gebeurtenissen in de levensloop van oudere vluchtelingen die zich lenen voor expressie middels allerlei creatieve methoden.

Programma-Ouderen in ballingschap

Symposium over de maatschappelijke positie van oudere vluchtelingen

Datum: 23 september 2002

Tijd: 10.30 tot 16.00 uur

Plaats: Kurhaus Scheveningen

10.30 uur Ontvangst, inschrijving en koffie

11.00 uur Opening en toelichting op het programma door de dagvoorzitter **Nel van Dijk**, oud europarlementariër en directeur van het bureau Leef tijd.

11.15 uur Inleiding door **Saskia Moerbeek** van de st. BMP over de kenmerken en de vraagstukken van oudere vluchtelingen, hun positie in de Nederlandse samenleving en de handelingsperspectieven voor zelforganisaties, overheden en instellingen.

11.40 uur Vragen en aanvullingen vanuit de zaal

12.00 uur **Discussie over isolement en maatschappelijke participatie**
Sara Aminy voorzitter van de Iraanse Vrouwen Vereniging en vertegenwoordiger van Vluchtelingen Organisaties Nederland (VON), de heer **Pierre Heijnen** wethouder van o.a. Sociale Zaken en Integratie van de gemeente Den Haag, **Harry van den Tillaart** van het Instituut voor Toegepaste Sociologie van de Katholieke Universiteit Nijmegen en **Roswitha Weiler** van VluchtelingenWerk Nederland discussiëren met de deelnemers aan het symposium over het sociale isolement van veel oudere vluchtelingen en de mogelijkheden die zij zien om dat isolement te doorbreken en de deelname van oudere vluchtelingen aan de Nederlandse samenleving te bevorderen. De discussie staat onder leiding van **Domenica Ghidei Biidu**.

Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn:

- Sociale contacten en ontmoeting in eigen kring
- Zelfrespect, zelfontplooiing en ambities
- Taal als sleutel tot maatschappelijke participatie
- Informatie over de positie van ouderen in Nederland
- Verantwoordelijkheden van zelforganisaties, instellingen en overheden

13.00 uur Lunch

Trio Latino speelt vrolijke wereldmuziek met Caribische invloeden.

13.45 uur Discussie over de relatie tussen oudere vluchtelingen en instellingen op het gebied van zorg, welzijn en wonen.

Onder leiding van **Domenica Ghidei Biidu** discussiëren **Ayaan Hirsi Ali** van de Wiardi Beckman stichting, **Sander Kramer** van de school voor Bestuurs en Organisatiewetenschap van de Universiteit Utrecht, **Patricia Schell** van de stichting Pharos, **Rob Rook** districtsmanager van woningcorporatie VL Wonen uit Rotterdam met de deelnemers aan het symposium over de geringe kennis bij zorginstellingen en woningcorporaties over de behoeften en vragen van oudere vluchtelingen en het gebrek aan kennis over de instellingen bij de oudere vluchtelingen.

Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn:

- de vragen van oudere vluchtelingen op het gebied van zorg en wonen
- de mogelijkheden van vluchtelingen om die vragen kenbaar te maken
- de intenties en de rolopvattingen van de instellingen en corporaties
- de mogelijkheden op het gebied van voorlichting en informatievoorziening

14.45 uur Theepauze

15.00 uur Discussie over terugkeer en de positie van ouderen in de landen van herkomst.

Onder leiding van **Domenica Ghidei Biidu** discussiëren **Jos van Gennip** lid van de Eerste Kamer voor het CDA, en voorzitter van Socires, **Thea Bongertman** van Cordaid Bureau Maatwerk bij Terugkeer, **Lucie de Lophem** van de UNHCR Nederland en de heer **Abdullahi Aden** van de Bewonersorganisatie Somaliërs in de Schilderswijk met de deelnemers over het grote verlangen tot terugkeer en de mogelijkheden en onmogelijkheden van vrijwillige terugkeer.

Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn:

- De redenen om terug te willen keren
- De verschillen tussen de landen (qua terugkeermogelijkheden)
- Mogelijke programma's voor vrijwillige terugkeer
- De rol van Europa

15.45 uur Conclusies en afsluiting door de dagvoorzitter

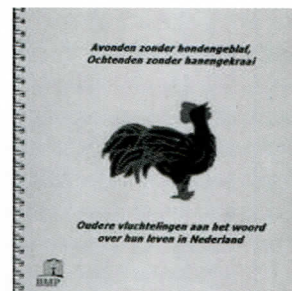
16.00 uur Gelegenheid voor een drankje

Trio Latino

2. Een experiment waarin, op basis van een aantal uit te proberen expressiemethoden, een programma ontwikkeld wordt dat vluchtelingen zelf en de organisaties die met hen werken, in staat stelt de grote potentie van deze groep aan te boren en hun deelname aan de samenleving te vergemakkelijken.

Belangstellenden kunnen tijdens het symposium aangegeven of zij bij dit project betrokken willen zijn en/of hiervan op de hoogte willen worden gehouden.

In het boekje 'Avonden zonder hondengeblaf, ochtenden zonder hanengekraai' wordt verslag gedaan van gesprekken met oudere Vietnamezen, Ethiopiërs, Eritreërs en Irakese Koerden. Dit boekje is voor € 9 te bestellen bij de stichting BMP.

Definitie van integratie

In de actuele politieke discussie wordt veel geschermd met het woord integratie. Soms lijkt het of met integratie eenzijdige aanpassing wordt bedoeld. De stichting BMP en VluchtelingenWerk gaan er vanuit dat integratie een tweezijdig proces is, dat zich afspeelt op zowel individueel als collectief niveau, met oog voor de specifieke kenmerken die samenhangen met het vluchteling zijn. Kenmerken van integratie proces zijn participatie, communicatie en emancipatie.

Maatschappelijke participatie: een levensvoorwaarde

Oudere vluchtelingen lopen een groot risico om op een gegeven moment in een sociaal isolement terecht te komen. Ondanks hun inspanningen is het velen niet gelukt om het Nederlands goed onder de knie te krijgen. Voor oudere nieuwkomers is het helemaal moeilijk om nog een nieuwe taal te leren, temeer daar een duidelijke motivatie die bijvoorbeeld gekoppeld is aan het vinden van werk, bij hen ontbreekt. De taal is niet het enige probleem. Cultuurverschillen en vooroordelen zijn dat evenzeer. Uit de AVOV verkenning blijkt dat ook oudere vluchtelingen die de taal wel beheersen, nauwelijks contacten hebben met Nederlanders. Zij hebben vaak het gevoel dat Nederlanders niet in hen geïnteresseerd zijn en zelf begrijpen ze de Nederlandse mentaliteit ook vaak niet.

Weinig sociale vangnetten

De meeste vluchtelingengemeenschappen in Nederland zijn relatief klein en de leden wonen vaak verspreid over de verschillende provincies. Hierdoor zijn de sociale vangnetten binnen de gemeenschappen vaak zwak ontwikkeld.

Voor de meeste ouderen is de relatie met de kinderen de belangrijkste maatstaf om het eigen welbevinden

aan af te meten. Wanneer de kinderen ouder worden ontstaan er echter vaak problemen binnen het gezin omdat de kinderen zich in de ogen van de ouders te vrij gedragen en zich te weinig aantrekken van het gezag van de ouderen. Als de kinderen eenmaal het huis uit zijn blijft er soms weinig sociaal leven over, ook al doen de kinderen nog zo hun best om hun ouders aandacht te geven. Al deze factoren maken dat oudere vluchtelingen weinig mogelijkheden hebben om hun leven zelf vorm te geven. Uit de interviews en groepsgesprekken komt naar voren dat het isolement vaak als zeer zwaar wordt ervaren. Velen hunkeren naar een sociaal leven, waarin er erkenning bestaat voor wie ze zijn. In de groepsgesprekken en in de stads gesprekken zijn veel voorstellen gedaan over de manier waarop het isolement van oudere vluchtelingen doorbroken kan worden.

Een greep uit deze voorstellen:

- op ouderen gerichte taalcursussen
- ontmoetingsmogelijkheden binnen de eigen groep
- verkenning van de Nederlandse samenleving
- uitstapjes naar Nederlandse zorgvoorzieningen

- uitstapjes naar Nederlandse zorgvoorzieningen
- mondelinge voorlichting over de positie van ouderen
- mogelijkheden om de eigen levensloop in beeld te brengen
- het ontwikkelen van speciale inburgeringstrajecten

Het beleid rond vluchtelingen is altijd geweest dat zij zich, na een periode van eerste opvang en begeleiding, zelf moeten redden en zelf de weg naar de reguliere (zorg)instellingen moeten vinden. Gezien het grote maatschappelijk isolement van veel oudere vluchtelingen dringt de vraag zich op, of dit beleid niet tot sociale problemen leidt en of er geen andere, creatieve, manieren ontwikkeld moeten worden om de communicatie met oudere vluchtelingen tot stand te brengen. Tijdens de paneldiscussie over dit onderwerp zal met name de vraag aan de orde komen bij wie de verantwoordelijkheid voor het doorbreken van het isolement van de groep oudere vluchtelingen nu eigenlijk ligt.

Bij de vluchtelingen zelf, bij de hun organisaties, bij de professionele instellingen of bij de overheid? In het verlengde van deze discussie zal besproken worden op welke manier de participatie van deze groep het best bevorderd kan worden.

Enquête binnen VluchtelingenWerk

VluchtelingenWerk heeft in gemeenten de taak vluchtelingen gedurende een à twee jaar na de statusverlening te begeleiden.

Het vermoeden bestond dan ook dat de verschillende plaatselijke stichtingen VluchtelingenWerk weinig contacten zouden hebben met oudere vluchtelingen. In het voorjaar van 2002 is een telefonische enquête gehouden onder medewerkers (vrijwilligers en

beroepskrachten van plaatselijke stichtingen VluchtelingenWerk) die de helpdesk van het landelijk bureau van VluchtelingenWerk Nederland belden. Aan hen is de vraag voorgelegd in hoeverre zij in de praktijk met oudere vluchtelingen te maken hebben, welke onderwerpen daarbij aan de orde komen en of zij het van belang vinden dat VluchtelingenWerk in de toekomst meer aandacht besteedt aan de positie van oudere vluchte-

lingen. Aan de enquête hebben 90 mensen deelgenomen. Hieronder volgt een korte samenvatting van de belangrijkste uitkomsten van deze enquête.

Meer contacten dan verwacht

32.2% van de respondenten heeft regelmatig tot veel te maken met oudere vluchtelingen, 22.2% zegt weinig tot nooit met oudere vluchtelingen te maken te hebben. Iets minder dan de helft van de respondenten (45.6%) heeft soms met deze groep vluchtelingen te maken.

Communicatie met woon-zorg instellingen kan veel beter

De oudere vluchtelingen die betrokken zijn geweest bij de AVOV verkenning kampen met de nodige gezondheidsproblemen. In een aantal gevallen gaat het om relatief zware aandoeningen, als de gevolgen van hersenbloedingen, kanker, hartklachten etc. Hoewel een aantal van hen zeker gebaat zou zijn bij de diensten van de ouderenzorg zijn zij niet of nauwelijks op de hoogte van de mogelijkheden op dit gebied. Ze hebben veelal geen idee wat thuiszorg is of hoe een verzorgingshuis er van binnen uit ziet.

En als ze dat wel hebben, voorzien ze allerlei problemen met de taal en het verschil in mentaliteit met Nederlanders. Met huisartsen en ziekenhuizen zijn er wel ervaringen.

De communicatie met de huisarts worden overwegend als negatief beleefd. De artsen hebben zo weinig tijd voor hun patiënten dat deze niet eens de kans hebben om aan te geven wat hen mankeert.

Ook hebben de vluchtelingen het idee dat er weinig tot geen begrip is voor hun positie en achtergrond.

De ervaringen met de ziekenhuizen zijn positiever. Men ervaart de kwaliteit van de zorg als hoog, hoewel het systeem zelf regelmatig als koud wordt omschreven.

Instellingen als de GGD's, de geestelijke gezondheidszorg, de thuiszorg, de verzorgingshuizen en woningcorporaties geven aan dat zij in de praktijk niet of nauwelijks met

gebracht liggen vooral op het terrein van informatievoorziening en maatschappelijke participatie. Diverse instellingen en ook een aantal woningcorporaties hebben aangegeven zij zich zeker open willen stellen voor de wensen en behoeften van oudere vluchtelingen en zich willen verdiepen in de aanpak die hier het beste bij past.

“Mijn laatste wens gaat over de woongemeenschap voor ouderen in hoorn. Mijn droom is om daar een woning te hebben en dag en nacht te kunnen werken voor onze landgenoten”

Het grootste probleem dat de instellingen aangegeven is dat zij niet weten hoe zij

oudere vluchtelingen te maken hebben.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor instellingen en projecten die zich specifiek op (oudere) allochtonen richten. Alleen het Algemeen Maatschappelijk Werk en een instelling als de stichting Pharos, die zich specifiek op vluchtelingen richt, maken melding van oudere vluchtelingen onder hun cliënten.

Mede door het gebrek aan informatie zijn er vanuit de diverse vluchtelingengemeenschappen nog weinig specifieke behoeften op het gebied van zorg en wonen geformuleerd. De behoeften die door de oudere vluchtelingen naar voren worden

de oudere vluchtelingen kunnen bereiken. Ze weten niet waar ze wonen en zijn er ook niet voor toegerust om ze op te sporen. Als de mensen niet naar de instellingen komen, dan blijven ze eenvoudigweg buiten beeld.

“Mocht het politieke klimaat goed zijn en als de economie zich herstelt en er zijn genoeg bejaardenhuizen open, dan ga ik wel terug,

Gezondheid op nummer 1

De onderwerpen die door de oudere vluchtelingen in gesprekken met VluchtelingenWerk naar voren worden gebracht zijn:

Onderwerp	aantal	%
Gezondheid	48	53,3
Huisvesting	29	32,2
Iets anders, nl.	28	31,1
Kinderen	27	30,0
Financiën	25	27,8
Eenzaamheid	21	23,3
Remigratie	12	13,3
Begraven worden	9	10,0

Meer aandacht gewenst

Bijna de helft van de respondenten (49.4%) vindt dat VluchtelingenWerk meer aandacht zou moeten besteden aan het onderwerp oudere vluchteling. 7.9% pleit voor veel aandacht aan het onderwerp. 40.4% vindt dat het onderwerp oudere vluchteling 'normale' aandacht verdient. Opvallend is dat de respondenten die regelmatig met oudere vluchtelingen te maken hebben meer aandacht aan het onderwerp willen geven, in tegenstelling tot de respondenten die weinig met oudere vluchtelingen te maken hebben. Zij pleiten voor 'normale' aandacht.

Het project AVOV

Het project Activerende Verkenning naar de positie van Oudere Vluchtelingen (AVOV) is in 2000 gestart als een initiatief van de stichting BMP met als doel om de positie van oudere vluchtelingen als onderwerp op de maatschappelijke agenda te plaatsen.

De verkenning is aangestuurd door een kerngroep waarvan de leden vanuit verschillende perspectieven betrokken zijn bij het vluchtelingen-vraagstuk.

De voornaamste functie van de kerngroep is geweest om middels brainstormbijeenkomsten de verschillende aspecten van het leven van oudere vluchtelingen naar boven te halen en deze in een maatschappelijke context te plaatsen.

Leden van de kerngroep

Frans Bouwen
Society for International
Development
Nel van Dijk
Bureau Leeftijd

Lucas Elting
St. Samenwerkende Schiedamse
ziekenhuizen
Thomas Hessels
Ministerie van Justitie,
directie CIM
Fuad Hussein
Middle East Bureau
Fred Matser
Fred Foundation
Henk van Os
UvA, Kunst en Samenleving
Truong Thy Dieu De
St. Pharos
Domenica Ghidei
St. BMP

Het project AVOV is financieel mogelijk gemaakt door:

- Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- De gemeente Rotterdam
- De gemeente Amsterdam
- De gemeente Utrecht
- De gemeente Den Haag
- De provincie Zuid Holland
- Het fonds Ouderenhulp
- Het SkaN fonds

Conferentiekraant

redactie: Saskia Moerbeek
eindredactie: Wim Budding
ontwerp: Ori Ginale

uitgave st. BMP
Sarphatikade 13
1017 WV Amsterdam

e-mail: bmpadam@xs4all.nl
tel: 020-4282728

